

Ανθούλα Δανιήλ: Μάκης Τσίτας, Τσίχλες ταξιδιού. Σελίδες: 152, ISBN: 978-618-03-4816-3. Εκδόσεις Μεταίχμιο

👤 Ανθούλα Δανιήλ - 🕒 21 Μαρτίου 2026 - 📖 Βιβλιοπαρουσιάσεις / ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Δεκαεννέα διηγήματα γραμμένα με χιούμορ, γνώση, συγκίνηση, αγάπη, κατανόηση και κυρίως ανατροπή. «Ένα κουταλάκι μέλι που αφήνει στο τέλος μια αίσθηση πίκρας», έλεγε κάποτε ένας μεγάλος φιλόλογος και μελετητής για τα ποιήματα του Κ. Π. Καβάφη. Κάπως έτσι και ο Μάκης Τσίτας, έμπειρος και οξυδερκής παρατηρητής του καθημερινού ανθρώπου, μελετητής της νοστορπίας, του χαρακτήρα και των διαθέσεών του, μας κάνει να χαμογελάμε ή και να γελάμε δυνατά αλλά στο τέλος πικραινόμαστε. Ιστορίες γραμμένες μέσα σε διάστημα τριάντα χρόνων, δεμένες όλες ταριαστά σε ένα βιβλίο.

Ο συγγραφέας ταξιδεύει σε χρόνο παρελθόντα, όχι για να ανακαλύψει κάτι καινούργιο, αλλά για να φέρει στο φως κάτι παλιό και μ' αυτό να αναδείξει έναν κόσμο που κυκλοφορούσε μέσα του. Η γραφή του είναι απλή αλλά πολλά υπαινισσόμενη, αφού, ξεπερνώντας την επιφάνεια, εξετάζει εξονυχιστικά κάτω από το προφανές τις ριζωμένες αντιλήψεις και συνήθειες, τις αγωνίες, τις μεγαλομανίες, τις φιλοδοξίες, τα αποθνημένα και τα ανεκπλήρωτα όνειρα, καλά κρυμμένα και καταγεγραμμένα στο σκοτεινό βάθος της ψυχής του ανθρώπου. Γιατί, όσο και να προχωράει ο κόσμος, όσο η ζωή και να μας εκπλήσσει, όσο και να εκμοντερνιζόμαστε, κατά βάθος παραμένουμε εκείνο που είναι οι γονείς μας, απλώς πασπαλισμένοι με μοντέρνοσκηνη που μόλις φυσήσει ένα βίαιο αεράκι φεύγει και αφήνει την αλήθεια γυμνή. Το είπε και ο Θουκυδίδης πριν από δύομιση χιλιάδες χρόνια, ο οποίος κρίνοντας ρεαλιστικά τη φύση του ανθρώπου, υποστήριξε πως όλα αλλάζουν, αυτή όμως όχι, οι ίδιες καταστάσεις θα επαναλαμβάνονται.

Αυτό το αεράκι που περνά από τα κείμενα και διώχνει τη σκόνη του καιρού, αποκαλύπτει τι κρύβει η ψυχή μέσα της. Και βλέπουμε τα πάντα, και τα μικρά και τα μεγάλα.

Στα διηγήματα του βιβλίου πρώτη έρχεται η Ελληνίδα μανά, που δεν έχει βγει από τον αυλόγυρο του σπιτιού της. Το κείμενο μοιάζει με θεατρικό διάλογο που γίνεται τηλεφωνικά. Μια μητέρα μιλάει με τον γιο της, διάσημο μαέστρο, ο οποίος έχει πάει στη Λετονία για δύο συναυλίες. Ο διάλογος είναι πολύ ζωντανός, η αληθοφάνεια δημιουργεί θυμηδία, γιατί η μητέρα είναι τόσο πολύ προβλέψιμη, που ο γιος ξέρει, εκ των προτέρων, τι θα του πει, τι θα ρωτήσει και τι θα τον συμβουλευτεί, αλλά και εκείνος -ο συγγραφέας- ανακοινώνει σε μας την εσωτερική του σκέψη, κάτι που μοιάζει πολύ με την «παράβαση» στο αρχαίο δράμα, όταν ο ποιητής γυρίζει στο κοινό και το ενημερώνει για κάτι, εκτός του κειμένου (π.χ. «θα με ρωτήσει αν έχω παρουσιάσεις», «θα μου πει πάλι για τη ζακέτα» κ.ο.κ.). Πίσω όμως από τη θυμηδία διακρίνουμε την αγωνία της μάνας για το παιδί της που βρίσκεται μακριά, δεν την νοιάζει ποια ακριβώς είναι η χώρα ή τι ακριβώς κάνει εκεί. Το μόνο που την «καίει» είναι να μην κινδυνεύει. Όλα τα άλλα γι' αυτήν είναι λεπτομέρειες.

Στα άλλα διηγήματα θα συναντήσουμε τους παλιούς συμμαθητές, τις παρέες, τις κυρίες που τρέχουν στις βιβλιοπαρουσιάσεις για τον μπουφέ. Μιλάει ακόμα για τα πανηγύρια, την ανοϊκή γιαγιά και την άλλη γιαγιά που αποκληρώνει τους δικούς της, τον καλοφαγά που δεν νοιάζεται καθόλου για την υγεία του και τον μαλώνει διαρκώς η γυναίκα του. Μας μιλάει ακόμα για μία εμμονική συγγραφέα ροζ λογοτεχνίας, που πετυχαίνει με ανορθόδοξο τρόπο να συναντήσει τον υπεύθυνο ενός εκδοτικού οίκου για να τον πείσει να εκδώσει το βιβλίο της. Και για μία κομψή κυρία στο Κολωνάκι, που ήθελε να πίνει τον καφέ της πλάι σε διάσημους.

Μια παρέα νεαρών ξεφαντώνουν στο Άγιο Όρος, λες και βρίσκονται σε λαϊκό κέντρο στο Αγγρίνιο, λίγο πριν μπουν στο μοναστήρι και φορέσουν για πάντα το «Ράσο». Οι νεαροί διασκεδάζουν όπως οι νιόγαμπροι την παραμονή του γάμου στο μπάτσελορ πάρτι, επειδή «είναι βαριά η καλογερική», όπως λέει ο λαός μας.

Στην «Ιστορία σε δώδεκα πλάνα», το πρώτο πλάνο είναι έγχρωμο, όλα τα άλλα ασπρόμαυρα. Μια ωραία ιστορία, μια σχέση μεγάλης αγάπης της γιαγιάς με τον εγγονό. Σαν ταινία μικρού μήκους, που μας συμπιλιώνει με τους ηλικιωμένους μας που έχουν χαθεί στην άβυσσο ενός ανεξερεύνητου νοητικού ή ψυχικού κόσμου.

Οι «Φύλακες άγγελου» είναι μια άλλη διάσταση, ακόμη πιο δύσβατη από εκείνη της ανοϊκής γιαγιάς. Είναι οι αγαπημένοι νεκροί που έρχονται στον ύπνο μας για να μας ειδοποιήσουν για κάτι. Κι όταν δεν έρχονται; Δεν θέλουν; Δεν μπορούν; Αδιαφορούν; Κύριος οίδεν και τίποτα δεν ξέρουμε εμείς. Όμως η λογοτεχνία, έστω και με το «μικρόψυχο» παράπονο ενός γιου, δίνει μια κάποια λύση που ξελαφραίνει την ψυχή. Λες και η ζωή συνεχίζεται εφόσον, ως γνωστόν, οι νεκροί πεθαίνουν μόνο όταν οι ζωντανοί τους λησμονάνε.

Ακολουθεί η τραγελαφική επιστολή μιας θαυμάστριας σε έναν διάσημο ηθοποιό του Χόλιγουντ που ενδιαφέρεται να μπει στην υπηρεσία του, να τον περιποιείται και... ό,τι ήθελε προκύψει. «Με το νου πλουταίνει η κόρη», λέει μια παλιά παροιμία.

Στο παραληρηματικό «Θα σου πω», ο ήρωας μιλάει σε ένα μαγνητόφωνο, ακατάσχετα και χωρίς συνοχή. Στην αφήγησή του, ανακαλύπτουμε έναν ραπ ρυθμό. Σύντομες φράσεις και διακεκομμένες, με μια κριτική εφ' όλης της ύλης- πολιτική, κοινωνική, προσωπικές σχέσεις, μπουλίνγκ, μοναξιά, έλλειψη και δυσκολία στον λόγο και μεγάλη ψυχική ταραχή. Είναι προφανές ότι το πάσχον πρόσωπο πρέπει να μιλήσει και να αντιμετωπίσει ένα πλήθος εθθρικών προκλήσεων που μπερδεύονται στον διαταραγμένο ψυχικό του κόσμο και αυτό φαίνεται σε όλα λέει.

Το «Επιτύμβιο» λιτό και σεμνό, όπως αρμόζει σε μια απλή και καλή μητέρα, από έναν καλό και σεμνό γιο.

Στο διήγημα «Η αδικία» όλα φαίνονται πως είναι σωστά αλλά και σαν να μην είναι. Και πού είναι η αλήθεια; Κανείς δεν ξέρει. Η επιθυμία της πεθαμένης δεν εκπληρώθηκε. Έτσι έπρεπε να γίνει;

«Στα γήπεδα με τον μπαμπά» θα δούμε τη λαχτάρα του πατέρα για τον αγώνα κι εκείνη του γιου του για να απολαύσει όλες τις λιχουδιές που πωλούν οι μικροπωλητές. Ο καθείς και οι προτιμήσεις του ανάλογες με τα ενδιαφέροντά του.

Η ίδια γευστική βουλιμία και στην εμποροπανήγυρη («Η πρώτη φορά»), όπου οι νεαροί μαθητές έμπαιναν στο λεωφορείο με πάσο, περνούσαν σαν σε διακοπές, σαν σε πενταήμερη, τρώγοντας ό,τι τρωγόταν, πίνοντας πορτοκαλάδες και λεμονάδες και αγοράζοντας πανηγυριώτικα φιλολόγια. Αλλά θα πρέπει να προλάβουν την πρώτη μέρα, αυτή είναι η πιο καλή. Όμως όλα θα πάρουν διαφορετική τροπή.

Στο τελευταίο κείμενο, αυτό που δίνει και τον τίτλο στο βιβλίο, ο αφηγητής μιλάει για τη μητέρα του: μια απλή, γλυκιά, ήρεμη γυναίκα, που ελάχιστες φορές έκανε ταξίδια, ενώ είχε τη δυνατότητα λόγω του νταλικέρη συζύγου της. Και δεν το αποτόλμησε, γιατί την ζάλιζε το αυτοκίνητο, ακόμα και στις πιο μικρές διαδρομές. Είχε δοκιμάσει όλα τα σχετικά χωρίς να αποτέλεσμα. Βρήκε τη λύση μόνο στις «Τσίχλες ταξιδιού» και ήταν πολύ χαρούμενη γι' αυτό, καθώς έτσι πια, θα μπορούσε να ταξιδεύει συχνά στην Αθήνα για να δει το παιδί της. Η ζωή όμως κάνει άλλα σχέδια...

Το βιβλίο ανοίγει με μια μητέρα που ανησυχεί για τον γιο της, που είναι μακριά λόγω ταξιδιού και κλείνει με μια μητέρα που ο γιος της μένει μόνιμα μακριά. Σκέφτομαι πως και οι δύο αυτές μητέρες είναι μία και ίδια- εκείνη που πάντα έχει σαν πρώτη έγνοια το παιδί της.

Τα περιστατικά στις 19 ιστορίες είναι πολλά. Οι συμπεριφορές και οι αντιδράσεις ποικίλες. Με κάποια γελάμε αλλά, σχεδόν σε όλα στο τέλος, περιμένει κρυμμένος στη γωνία ένας Κάλυμπαν, ένα διαβόλακι, για να τραβήξει το χαλί κάτω από τα πόδια μας και να ανατρέψει την κατάσταση. Έτσι με θέση-άρση κι ένα πικρόγελο συνεχίζεται η ζωή.

Ο Μάκης Τσίτας μετατρέπει τις πιο απλές στιγμές της ζωής σε καθρέφτη των πιο βαθιών ανθρώπινων συναισθημάτων. Είναι ένας συγγραφέας κοινωνικά προβληματισμένος, παρατηρητικός και ευαίσθητος που, τεχνηέντως, πετυχαίνει πάντα με συγγραφική επιδεξιότητα, με μεγάλη ευαισθησία και τρυφερότητα να χειριστεί σοβαρά θέματα, όπως είναι οι ηλικιωμένοι, οι ανήμποροι, οι μοναχικοί, οι ευάλωτοι. Και σε αυτό, λοιπόν, όπως και στα άλλα βιβλία του, το ενδιαφέρον του είναι στραμμένο προς τον καθημερινό άνθρωπο, από τον οποιοδήποτε και λείπει, παρά από το «ψωμί και το κρασί», και αυτό είναι, κυρίως, η αγάπη και η συμπόνια, που έχει χαθεί κάτω από την εξωτερική εικόνα του λουστραρισμένου μοντέρνου κόσμου μας.

Ο Μάκης Τσίτας μέσα από τις αφηγήσεις του μας θυμίζει ότι η ζωή συνεχίζεται, ο δρόμος είναι μακρύς -δεν ξέρουμε πόσο- και το μέλλον του καθενός μας είναι αόρατο.

Στο όμορφο εξώφυλλο του εικαστικού Βασίλη Σελιμά, μια χαρακτηριστική παραδοσιακή μητέρα μάς κοιτάζει με το διαπερατικό βλέμμα της.